

Štorenski dom

Poštna plačana v gotovini

Cena Din 1.-

Šter. 1b

V Ljubljani, 30. decembra 1935

Leto 1.

Po Lavalovi zmagi

Pariz, 29. decembra. »Atlantic Press« poroča, da vse svetovno časopisje živo komentira zmago Lavalove vlade po njegovem govoru in po silnih napadih v francoskem parlamentu. Zlasti se v tem odlikuje italijansko časopisje in pa nemško, ki posveča brez razlike veliko prostora Lavalovemu govoru in sprejema njegove mirovne izjave z odkrito simpatijo, pri čemer podčrtava zlasti tisti del, kjer je Laval govoril o francosko-nemških odnosih. Pravijo, da je Laval ne le dobro pojasnil parlamentu evropski politični položaj, marveč da je sprl in poleg tega nadvse odkrito zagovarjal smernice svoje politike. Z ozirom na debato, ki je v govoru sledila, se vedejo listi rezervirano, le nekateri napadajo opozicijske govornike. Lavala napadajo nemški le v toliko, v kolikor je omenil francosko-ruski pakt. Italijanski tisk smatra Lavalov uspeh kot dokaz, da je v Franciji večina, ki je naklonjena pomirjenju. Italijansko časopisje izraža upanje, da bo te ravnanje francoskega parlamenta vplivalo na javno mnenje nekaterih tujih držav, ki imajo velik vpliv v Ženevi. Za tem poudarjajo italijanski listi zmago Lavalovo kot velik oseben uspeh človeka, ki je letošnjega januarja podpisal v Rimu pakt o italijansko-francoskem prijateljstvu in ki se je pozneje ves čas trudil, da bi ustavil abesinski konflikt vsaj v toliko, da se ne bi razvil do oboroženega spopada in do evropskega požara. Vsa poročila poudarjajo francosko zvestobo do Društva narodov in se temu

prav nič ne čudijo, saj je Francija ostala v tem zvesta svoji dolgoletni politiki.

Pariz, 29. decembra. Havas poroča: Razprava o zunanji politiki se je končala v poslanski zbornici z uspehom vlade, ki je večji, kakor so prvotno domnevali. Lavalov govor je večina poslancev sprejela z močnim odobravanjem. Predsednik francoske vlade

je dokazal, da je bila njegova politika v skladu z njegovimi besedami in izjavami, ki jih je dal v Ženevi. Francija ostane zvesta članica Društva narodov, za katere vse je odgovoren neuspeh. Ta dejanja, ki so bila v krutem nasprotju s pogodbo, so naslednje vrste: 25 napadov na italijanske diplomatske in konzularne predstavnike, 15 oboroženih napadov na življenje, imetje in koristi italijanskih podanikov, ki prebivajo ob Abesiniji. K tem napadom je treba prišteti še 51 vpadov abesinskih oboroženih tolp na italijansko ozemlje v Eritreji in Somaliji. Vsa ta izzivanja so dosegla svoj višek s splošno mobilizacijo. Iz tega je razvidno, da je nesmiselno dolžiti Italijo kot napadalca in to celo pri najvišjih evropskih sodnikih za politični položaj v Ženevi. Italija je poročila o vseh teh napadih in izzivanjih predložila Zvezi narodov, a na nje ni bilo pravičnega odziva.

Pariz, 29. dec. c. Inozemsko časopisje prinaša že komentarje o Lavalovem govoru »Sunday Chronicle« piše, da se je Laval boljše branil kot pa je bilo pričakovati. »Sunday Graphic« hvali Lavalovo iskrenost in odkritost. Vse evropske vlade vedo sedaj, česa se morajo držati.

V Rimu mislijo, da bo sedaj Laval takoj nadaljeval s posredovalnim delom. Kdaj se bo to zgodilo, se še ne ve. Najbrž šele po 20. januarju.

»Pester Lloyd« je vesel, da bo Laval še naprej posredoval med Italijo in Anglijo. »Pesti Hirle« pa že objavlja domneve o novih Lavalovih predlogih.

Nemško časopisje objavlja čez vso stran vesti iz Pariza z napisom, da je Laval za zblizanje z Nemčijo.

Italijanska statistika

Milan, 29. dec. »Popolo d'Italia« prinaša v današnji številki statistiko vseh abesinskih oboroženih in neoboroženih prestopkov proti Italiji od l. 1928, ko so v Rimu sklenili in podpisali pogodbo med Italijo in Abesinijo. Po tej statistiki se je od tega leta dalje izvršilo nič manj kakor 91 spopadov, za katere vse je odgovoren neuspeh. Ta dejanja, ki so bila v krutem nasprotju s pogodbo, so naslednje vrste: 25 napadov na italijanske diplomatske in konzularne predstavnike, 15 oboroženih napadov na življenje, imetje in koristi italijanskih podanikov, ki prebivajo ob Abesiniji. K tem napadom je treba prišteti še 51 vpadov abesinskih oboroženih tolp na italijansko ozemlje v Eritreji in Somaliji. Vsa ta izzivanja so dosegla svoj višek s splošno mobilizacijo. Iz tega je razvidno, da je nesmiselno dolžiti Italijo kot napadalca in to celo pri najvišjih evropskih sodnikih za politični položaj v Ženevi. Italija je poročila o vseh teh napadih in izzivanjih predložila Zvezi narodov, a na nje ni bilo pravičnega odziva.

Amerika in Evropa

Pariz, 29. dec. AA. Havas poroča iz Washingtona: Vladni krogi z velikim zanimanjem zasledujejo razvoj dogodkov v Evropi, čeprav se vzdržujejo uradnih komentarjev o francoski notranji politiki. Dobro poučeni krogi izjavljajo, da je USA v glavnem zadovoljna z razvojem debate v francoski poslanski zbornici. Washington je naklonjen akcijam DN, ki jim je namen napraviti mir, čeprav ameriška vlada nadaljuje politiko popolne nevtralnosti in ne mara dati povoda, da bi se javno mnenje razdelilo glede ženevskih vprašanj, zlasti glede italijansko-abesinskega spora.

Glede sankcij komentarji listov niso ugodni. Po drugi strani so pa ameriški krogi zelo zadovoljni z Lavalovimi izjavami pri parlamentarni debati, da namreč hoče francoska vlada podpirati pakt DN.

Abesinija

Addis Abeba, 29. dec. Današnji boji okrog Tigreje vzbujajo vtis, da se vojska v Abesiniji zares začela šele zdaj in da so šele zdaj zares udarile skupaj italijanske in abesinske čete v večjem boju. Nocoj so skušale abesinske čete obkoliti Makale in se polastiti italijanskih položajev. V teh spopadih in poskusih ni italijansko letalstvo moglo uspešno posredovati in vsi boji so se vršili tako, kakor so napovedovali strankovniki: mož potoli mož. Streljanje se je moralo omejiti na goli bombardiranje. Na vzhodni fronti in v Ogađenu je bilo mirno, proti večeru so Italijani poskusili zavzeti nazaj ozemlje, ki so ga v zadnjih bojih izgubili. S te mase se na ter. jedetu fronte znova začele sovražnosti.

Suez, 29. dec. Po poročilu angleških nadzorstvenih oblasti se je promet v Sueskem kanalu v zadnjih dneh znatno povečal. Zadnji teden v decembru je šlo po kanalu 10.340 italijanskih vojakov in oficirjev, 17.000 ton materiala in veliko orožja.

Atentat na Dunaju

Dunaj, 29. decembra. Neznani napadalec je sinoči izvršil atentat na Maxa Wallharsa, voditelja in ideologa heimwehrskih mladinskih organizacij. Napadalec ga je ustrelil v revolverjem v ledja ter nato brez sledu izginil. Gotovo je, da gre pri tem dejanju za politični zločin. Policija je napela zaradi tega vse sile, da bi izsledila napadalca, pa se ji do zdaj še ni posrečilo.

Pariz, 30. dec. AA. Havas poroča: Poslanska zbornica je dokončno odobrila zakonski načrt o ligah, in sicer tisto besedilo, ki ga je odobrila senat. Za zakonski načrt so glasovali 403 poslanci, proti njemu pa 104. Izpreminjevalni predlog neodvisnega poslanca de Mangea, ki je zahteval razpust vseh tajnih društev, je poslanska zbornica odklonila s 417 proti 104.

Iz domače politike

Minister Cvetković potuje

Niš, 28. dec. AA. Minister za socialno politiko in narodno zdravje in zastopnik ministra za telesno vzgojo prebivalstva Dragiša Cvetković je večer popoldne inspiciral umobolnico v Topolnici blizu Niša. Danes ob 6 popoldne se je odpeljal v Aleksinac. Čeprav njegov prihod ni bil napovedan, se je hitro zbrala velika množica njegovih osebnih in strankarskih prijateljev, ki so ga prisrčno pozdravili. Ob 6.30 se je minister odpeljal v Žitkovac. Tudi tam je bil predmet navdušenih ovacij velikega števila prištev JRZ, ki je z njimi konfiriral.

Knjaževac, 29. dec. AA. Na svojem inspicijemskem potovanju je minister za socialno politiko in namestnik ministra za telesno vzgojo Dragiša Cvetković prisel v Knjaževac, kjer je prisostvoval posvetitvi Narodnega doma danes dopoldne ob 10. Pri tej priliki je minister tudi inspiciral banovinsko bolnišnico in Dom za onemogle. Drevi se minister odpelje v Niš.

Shodi opozicije

Včeraj se je vršil v Skoplju velik shod pristašev bivše demokratske stranke, ki je na njem Ljuba Davidović obširno govoril o svojem programu in o nalogah združene opozicije. Takoj v začetku svojega govora je Davidović postavil zahtevo po demokraciji, ker je namreč po njegovem mnenju demokracija edini politični sistem, ki more urediti naše notranje-politične razmere, kajti demokracija ima v svojem programu eno veliko načelo, namreč načelo po-

polne enakosti. Samo po teh načelih se dajo rešiti vsa naša velika sporna notranje-politična vprašanja.

Tudi v Banja Luki se je večer vršil shod združene opozicije, ki pa ni vzbudil tolike pozornosti, ker na njem niso govorili odposlanci dr. Mačka v smislu sklepa bivše HSS, da do spomladi ne bo prirejala shodov. Pač pa so shodu zastopniki Hrvatov le prisostvovali.

Premestitve

Liković Joža, banovinski tajnik pri banovinskem načelstvu v Ljubljani, je premestjen na upravni oddelek kr. banke uprave v Ljubljani; dr. Brolih Mirko, politični upravni tajnik pri kr. banki upravi v Ljubljani, je premestjen na okrajno načelstvo v Ljubljani; Gerčar Ivan, banovinski pisar pri okrajnem načelstvu v Ljubljani, je premestjen na oddelek za socialno skrbstvo in narodno zdravje kr. banke uprave v Ljubljani; Masnak Helena, sestra-pomočnica pri zdravstvenem domu v Murski Soboti, je premestjena v zdravstveni dom v Mariboru.

Pariz, 30. decembra. AA »Matine« je objavil poročilo svojega londonskega poročevalca, ki je ugotovil, da je Lindbergh s svoje družino dejansko odpotoval v Evropo in da se bo v torek izkrcal v Liverpoolu. Lindberghovi bodo takoj nadaljevali svoje potovanje z avtomobilom v neko manjše mestoce blizu Cardiffa, kjer se bodo nastanili pri daljnem sorodniku Aubreyu Morganu. Angleške policijske oblasti so izdale stroge varnostne odredbe za zaščito Lindbergha in njegove družine.

Borza v senci politike

Pariz, 29. dec. Havas poroča o političnih dejanjih, ki so vplivala na gibanje pariške borze, ki je srce vsega francoskega in v veliki meri tudi evropskega gospodarskega življenja. Po tem poročilu so bili glavni zunanji činitelji v borznem življenju 1935 naslednji: 1. devalvacija belgijskega franka, 2. kriza francoskega franka, 3. poskusi za ozdravljenje francoskih javnih financ, 4. dvig gospodarskega življenja v Ameriki, 5. mednarodni dogodki, 6. notranji položaj, 7. nova francoska denarna kriza z ozirom na frank v novembru. Vsa ta dejstva so močno vplivala na gibanje francoskega denarnega trga. Če se ozremo na gibanje posameznih vrednosti na borzi in jih primerjamo s gibanjem v l. 1934, je treba ugotoviti, da so francoske rente in drugi francoski papirji padli. Pač pa so se dvignile mednarodne vrednosti, ki za-

znamujejo važen napredek, razen Suez, na čigar stanje je vplivala bojazan pred abesinsko-italijanskim spopadom. Od francoskih papirjev so se dvignile samo delnice družb za promet s surovinami, ki se lahko po gospodarskem razmahu primerjajo z inozemskimi družbami. Dvig mednarodnih papirjev in papirjev glavnih francoskih družb za promet s surovinami je mogoče razlagati edino z izboljšanjem konjunktura v Ameriki, zaradi katere se je dvignila cena glavnih surovin. Prav izboljšanje gospodarskega položaja v Ameriki daje za prihodnje leto najboljšo upanje za ugoden razvoj francoske trgovine in denarstva. Prav tako bo razvoj podpiral mednarodni položaj, ki zahteva od vseh držav, da začne polagati večjo pozornost na svojo narodno varnost in obrambo.

Francija gradi...

Pariz, 29. decembra. Včeraj popoldne je senat razpravljal o proračunu vojnega ministristva. Poročevalec je v svojem ekspozeju naglasil, da so vsa dela za ureditev vzhodne francoske meje končana in da se vrše sedaj le še dela, ki so potrebna za zaščito nezavarovanih prelazov pri Maubegeu, Montmedyju in Valenciennesu. Dalje mora Francija nadaljevati z gradnjo tankov in težkih topov. Predsednik vojnega odbora v senatu general Bourgeois je izjavil, da se proračun francoskega vojnega ministristva izdeluje v razmerju s številkami, ki so znane za stanje oborožitve nemške armade in po potrebah, ki jih položaj narekuje. Zahteval je, naj parlament čimprej sprejme novi zakon o rekrutiranju, senat pa mora delati na tem, da se uvede dveletni kadroviski rok in izgotovi nov sistem vzgoje podčastnikov. Istotako bo treba rezerviste večkrat poklicati na vaje, a mladino začeti že prej vzgajati v posameznih vojniških disciplinah. Francija mora izvesti te naloge, ker ve, da se sovražnik lotiva le držav, ki o njih ve, da mu niso kos. Močna in hrabra francoska vojska je prva in največja garancija neodvisnosti naše zemlje.

Pariz, 29. decembra. Havas. Minister za letalstvo Denain je odobril načrt za popolno rekonstrukcijo največjega francoskega letališča v Le Bourgetu. Po načrtih arhitekta Evgena La-

Drobne vesti

Moskva, 29. dec. Tass javlja, da namerava ruska vlada likvidirati skladišča Torgzina, sovjetske družbe za trgovino z inozemstvom. Državna banka bo dobila pooblastilo, da lahko menja inozemske devize po določenem kursu. — Ta določila so v zvezi z nameni sovjetske vlade, da bi dvignila dotok inozemskih turistov. Ista agencija izjavlja, da je pooblaščen demantirati poročila, ki so jih priobčili nekateri inozemski listi in ki se nanašajo na bodočo denarno reformo v sovjetski Uniji. Ta reforma naj bi se izvedla v pravcu devalvacije in s tem, da bi državna banka izdala nove bankovce in tako naprej. Tass izjavlja, da so vse te informacije napačne in neutemeljene.

Moskva, 29. dec. Agencija Tass javlja, da bo z ozirom na prekinitev diplomatskih odnosov z Urugvajem moral urugvajski poslanik zapustiti Moskvo danes, dne 30. decembra. Poslanik je že včeraj dobil svoje listine.

Atene, 29. dec. Na včerajšnjem velikem političnem zborovanju, ki se je vršilo na Krfu, je povzel besedo Theotokis in izjavil, da bodo načelniki strank, kakor Tsaldaris in Metaxas začeli takoj s pripravami za svoj volilno boj.

Varšava, 29. dec. Sem je prisel poseben papežev odposlanec, kapitan papeške častne straže Conte Pietro Marchi in prinesel s seboj kardinalske insignije za apostolskega nuncijsa Marmaglia, kateremu je papež pred nedavnim podelil kardinalski klobuk. Insignije bo nuncij izročil predsedniku poljske republike z vso slovesnostjo dne 4. januarja.

Navodila inozemskih komunističnih central za propagando v Jugoslaviji

Iz Beograda poročajo, da je policija zaplenila ogromne količine komunističnega propagandnega materiala, med katerim so zlasti važna navodila za komunistično borbo v Jugoslaviji. Vse propagandno delo se mora vršiti pod firmo narodne opozicijske fronte. Treba je zlasti pred shodi doseči sporazum z organizatorji in če le mogoče vrniti v voditeljske kroge svoje eksponente. Najprej je treba pripraviti gesla in govornike ter ščuvati množico, da bo na shodih čimbolj udarna in radikalna. To delo je treba vršiti z listi, letaki in ustno propagando. Pri vseh prilikah je treba svoje zahteve skrivati pod popularna socialna in politična gesla, kakor:

razpust s terorjem izvoljene narodne skupščine;

pravica samoodločitve za zatirane narode, zlasti za Hrvate in Makedonce;

izpustitev vseh političnih in vojaških obsojencev;

ukinitve zakona in sodišča za zaščito države; svobodo tiska, zborovanja in združevanja;

vzpostavitev prijateljskega razmerja s sovjetsko Rusijo;

črtanje vseh kmečkih in obrtniških dolgov; pomoč nezaposlenim delavcem in kmetom na račun kapitalistov, države in občine;

40-urni delovni teden brez znižanja plač; razpis svobodnih volitev.

Ta navodila jasno kažejo način najnovejše komunistične borbe, taktiko Kominterne in cilje, ki jih komunisti pod temi krinkami pri nas hočejo zasledovati.

Dimitrov — vodja za inozemsko propagando v kominterni in Kaganovič — sovjetski komisar za promet

Austrija in Grafenauerjev pogreb

Obširno so naši dnevniki poročali o pogrebu znanega koroškega narodnega borca Franca Grafenauerja, ki so ga pred 14 dnevi pokopali na Brdu v Ziljski dolini. Niso pa lieti pisali — in to očitno namenoma, da ne bi žalili pietete do pokopnika — o tem, kako se je z ozirom na smrt in pogreb Franca Grafenauerja vedla oficijelna Avstrija, t. j. avstrijske oblasti in avstrijska javnost. Mislimo, da ne bo odveč, ako v zvezi s tem objavimo samo par primerov, iz katerih se nazorno vidi, kakše razmere vladajo na slovenskem Koroškem.

Stroža obmejna kontrola v Področju

V soboto na predvečer Grafenauerjevega pogreba so bili med potniki na progi Jesenice — Beljak najštevilnejši oni, ki so se peljali na pogreb. Vsak pa, ki se na tej progi večkrat vozi, je moral opaziti, da je bila nemška obmejna kontrola tokrat v Področju znatno strožja, kakor sicer. Osebnosti preiskave so bile nenavadne. Neko žensko so organi odvedli celo v posebno sobo, da so jo lažje in temeljito preiskali. Pri zastopniku nekega koroškega kluba iz Jugoslavije so našli dnevnik, katerega je prej že neštetokrat, in to prav očitno, nosil s seboj na Koroško. Nikdar ni imel radi tega kakih sitnosti, le tokrat so ga odvedli na komisariat, mu odvzeli list ter ga poučili, da bi ga morali sicer kaznovati z 2000 šilingi globe, da pa tega izjemoma in iz tolerantnosti ne bodo storili... Najbolj začuden pa so gotovo bili delavci in delavke, ki se vsak večer vračajo z dela z Jesenice domov preko meje. Omenjeno soboto so vse preiskali. Najbrž niso niti slutili, da so te preiskave v zvezi z Grafenauerjevim pogrebom; kajti na ta pogreb se ustegejo pritoževati v Avstrijo bogve kakšni protiaustrijski elementi z brošurami, listi, propagandnim materialom ali celo z bombami...

Za celovške liste nič novega...

Radovedni smo listali na predvečer pogreba v beljaški kavarni po celovških dnevnikih. Zanimalo nas je, kaj pišejo ti listi o Grafenauerjevi smrti. Da ne bo ničesar — razven morda kakih neokusnosti — pisala o Grafenauerju n. pr. celovška »Freie Stimme«, to nam je bilo razumljivo ter tega tudi nihče ni pričakoval. Pričakovali pa smo to od drugih listov, posebno od nekega celovškega lista, o katerem smo mislili, da je postal do koroškega slovenskega življa vsaj strpljiv, če že ne odkrit. Pa tudi za ta list tiste dni v Smohorju oziroma na Brdu, razven vesti, da je zapadel globok sneg, ni bilo ničesar novega...

Dva orožnika en detektiv...

Posebnost, o kateri moremo reči, ali je to bila neokusnost, izvajanje ali naivnost, je bilo oficijelno zastopstvo, ki so ga poslale k pogrebu avstrijske oblasti: ko se je od Grafenauerjevega doma pomikal proti pokopališču mrtvaški spreved, sta stopila z nekega dvorišča dva oborožena, en »Hilfs-policeist« in en orožnik. Priključila sta se zadaj sprevedu, mu sledila vse na pokopališče, ostala tam do konca pogreba ter se potem sledila skupini pogrebcev vse do praga neke gostilne. Ze prej pa se je pomešal med pogrebe detektiv, ki je istotako vztrajal pri pogrebu do zadnjega...

„Dos ist doch komisch...“

Ko se je po pogrebu skupina pogrebcev podala v neko gostilno na Brdu, sta skupini

Maribor preko nedelje

Kaj bi Vam poročal o današnji mariborski nedelji? Kaj drugega, kakor da smo se počutili danes kakor prve dni pomladi, ki je v Mariboru, tem »stajerskem Meranus«, vsaj za mesec dni zgodnejša, kakor v Ljubljani in kje drugod v naši domovini. Letos pa se je menda mariborska pomlad zmotila v koledarju. Za cele tri mesece je prezgodnja. Ves dan je danes sijalo toplo sonce, da so poleg snega koprneli tudi kožuhi in zimске suknje na promenadi ter so se dame prikazovale kar v lahkih kostumih. Popoldne Mariborčanov kar ni več vzdržalo za mestnim ozidjem. Vsuli so se kakor čebele v okolico ter obiskali vse priljubljene izletne točke v Radvanju, Limbusu, Kamnici in Sentpetru. Pri sladkem letošnjem »novem« so pozabili vse križe in težave, še smučarji so se potolžili, da jih je zima tako prevarila in pozno v noč se je polovica Maribora vesela »smučala« po zbrozanih cestah iz okolice v mesto.

Vremenski preroki so trenutno najbolj osovraženi stan. Letošnja zima so nam že pokvarili in če bi šlo po lastnikih in oskrbnikih okoliskih in pohorskih zimskošportnih postojank, bi se letos vremenogledom slabo dilo. Pa kljub temu letošnja smučarska sezona ni preveč razočarljiva. Vsaj glede tujkega prometa ne. V Dravski dolini, predvsem v St. Lovrencu ter na Pohorju v koči na Pesku je še ostalo kljub južnemu vetru okrog 200 smučarjev, Belgrajčanov in Zagrebčanov, ki so se zanesli na letošnjo pohorsko zimo ter imajo preko praznikov od Božiča do Novega leta dopust. Ti so prav zadovoljni s svojim dopustom, menda prav zaradi tega, ker se ne morejo smučati. Poznajo to vrsto obiskovalcev zimskega Pohorja. Na terenu jih vidimo po večini s smučkami za ramo, v smučarje se razvijajo še ob večerih v koči pri čaši vina, kjer znajo pripovedovati čudovite stvari o svojih turah... Ti »smučarji« sedaj nemoteno vladajo na pohorskih vrhovih in priznati je treba, da se na posel razumejo. Kleti na Pesku in v St. Lovrencu bodo baže kmalu prazne...

Kar tako brez dogodkov današnja mariborska nedelja ni bila. Imeli smo pravcato politično senzacijo, o kateri se je šušljalo že nekaj dni sem. V kavarnah smo opazili skupine ljudi o skrivnostnih pomenkih, govorilo se je o raznih ministrskih obiskih, celo iz Belgrada bi mel dospeti imeniten gospod in zato je vladala danes umevna pozornost za sestanek, ki se je vršil v lovski sobi pri Orlu. Kljub vsemu šušljanju in vabljenju je prišlo kakih 20 ljudi, ki so tvorili prav čedno omizje. Ministrskih gostov pa so zaman pričakovali. Nestrpne obiskovalce je nazadnje potlačil skratelj, da sta bivša gg. ministra in »voditelja slovenskega naroda« najbrže zamudila v Ljubljani vlak, kar bi bila drugače gotovo prišla.

sledila tudi orožnika, a sta se vendarle nastavila na pragu gostilne. Bilo je v bližini več kmetov in eden od orožnikov je vprašal: »Bos ist ajgentlich do drinen, a Farzomlung odar bos«. Tedaj je potegnil iz ust pipo star očanec in dejal orožniku: »Brahms ihnen niks fürchten, sind jo lauter kultivirte Lajt drinen.« Orožnika sta počasi odhajala, kmet pa je še rekel: »In an katoliš Stot hobma an katoliš mon pogrobn und is doch komi, das dos nit one Policaj und Zandarmari gen kon.«

Grafenauerju v spomin

V soboto ob pol sedmih zvečer so koroški Slovenci, ki so združeni v Koroškem klubu, priredili svojemu rojaku in neustrašenemu borcu za pravice slovenske Koroške, pokojnemu Francetu Grafenauerju lep spominski večer. Ta spominski večer je bil izveden kot nekaka žalna seja Koroškega kluba, ki se je vršila v mestni zbornici in katere se je poleg zastopnikov vseh naših narodnih organizacij in društev udeležilo tudi precej občinstva.

Večeru primeren spominski nagovor je imel predsednik Koroškega kluba v Ljubljani, državni tožilec g. dr. Fellacher. Orisal je vse razmere, pod katerimi je deloval pokojni Grafenauer, ki ga je govornik kot svojega soseda vsestransko poznal. Kakor bi listali po knjigi, se je razvijala pred poslušalci vsa trnjeva pot, ki jo je prehodil pokojni Grafenauer v svojem življenju, katerega je posvetil samo Koroški in njenemu prospehu. S trikratnim »Slava«, ki so ga navzoči stoje vzklili, je bila žalna seja, s katero je Koroški klub dostojno počastil spomin velikega pokojnika, je bila žalna seja zaključena.

Ogromna tatvina v Prekmurju

Kuharica ugrabila svojemu gospodarju 50.000 dinarjev - Denar po večini vrnjen

Maribor, 30. decembra.

Iz Cankove v Prekmurju poročajo o ogromni tatvini, ki ji je prišel na sled posestnik in gostilničar Viktor Vogler. Začetkom decembra t. l. je omenjeni gospodar prijavil orožništvu, da mu nekdo že od junija meseca naprej neprestano krađe iz miznice v stanovanju denar. Zmanjkalo mu je dosedaj že 50 tisoč dinarjev. Dejal je, da je šestkrat pustil denar nalašč v miznici po 300—400 Din, ki pa mu je bil večkrat ukraden. Ni pa mogel priti na sled tatu. Dne 3. decembra je vložil 16.000 Din, naslednje jutro pa mu je zmanjkalo od tega 1000 Din. Vogler je osumil tatvine svojo kuharico, ki je pri njem služila že štiri leta in se zelo dobro vedla. Ker pa nihče drugi nima dostopa v pisarno, se mu je zadelo verjetno, da je le to kuharico zapeljalo, da mu je začela kuharica jemati denar. Orožniki so začeli preiskavo ter zasledili pri kuharici Leopoldini Buchmanovi, ki je poročena in doma iz Kramarovca, večje svote denarja. Sum, da je ona izvršila tatvino, je podkrepil še njen beg, čim je doznala, da

Ptuj

Da je Ptuj med slovenskimi avtonomnimi mesti bodisi v kulturnem bodisi socialnogospodarskem oziru razmeroma na najslabšem, to dejstvo je že dolgo splošno znano, na to je deloma že opozoril naš novi župan g. dr. Alojzij Remec v svojem nastopnem govoru. Bitnih pogojev za uspešen razvoj in napredek mesta niso mogle prinesiti niti nove državne meje, kar mnogokrat daje zaostalemu kraju novega poleta, pa se nam vendarle zdi potrebno poudariti, da bi Ptuj kljub temu že moral in mogel imeti svoj vodovod in kanalizacijo, kar oboje spada h kardinalnim pogojem za zdravje prebivalstva. Odveč bi bilo še posebej naštevati vse koristi, ki jih ima večja naselbina od vodovoda in kanalizacije, zlasti pa Ptuj, ki je kot en sam arheološki rimski muzej važno izhodišče za pokrajinsko prelepe Slovenske gorice in Haloze. — Načrt za vodovod in kanalizacijo v Ptuj si je oskrbela ptujška občinska uprava že pred vojno, uresničenje načrta pa je preprečila svetovna vojna; kmalu po svetovni vojni, v dobi gospodarskega dviga, so iz neznanih razlogov izvršitev načrta zamudili. Pozneje, ko se je že jela pojavljati gospodarska kriza, je bila sicer za to dobra volja, ni pa uspelo odločujočim činiteljem ptujskim za taka dela dobiti potrebnih finančnih sredstev. Od novega občinskega odbora pričakujemo, da se bo z novo, večjo vneto lotil dela in uresničil »senec Ptujčanov«, t. j. zgradil vodovod in kanalizacijo. Ne verjamemo, da bi gospodarska kriza mogla resno ogroziti ta dela, saj so vendar taka javna dela važno sredstvo za rešitev ali ublažitev krize. Sploh so pa taka vprašanja za današnji čas v civilizirani Evropi, kamor menda spadamo, že tako primitivna za vsako resnično modernost, da bi o njih ne smelo biti več ne debat, še manj pa prošelj zanje.

Maribor

Po »amerikansko« so vlomili. Malo je v mariborski kriminalni kroniki zabeleženih takih vlovov, kakor je bil izvršen v krojaški delavnici podjetja »Gentleman« v Cankarjevi ulici. Včeraj med trideset in 13 in 13. uro je nekdo vdrl v zaklenjeno delavnico ter pobasal zavoje za 10 oblek in angleškega blaga, vrednih 10.000 Din. Posrečilo se mu je, da je neopaženo pobežnil, predno je prišel mojster nazaj v delavnico. Tudi na ulici najbrž ni vzbujal s svojem zavojem posebne pozornosti, ker je zmanjkala za njim vsaka sled. Policija stoji pred veliko zagonetko, ki jo bo težko razvozlati.

Iz kaznilniške službe. Kaznilniški zdravnik dr. Oton Santel je prestavljen na lastno prošnjo za kaznilniškega zdravnika v Lepoglavo. Mesto kaznilniškega zdravnika v Mariboru se bo razpisalo.

Silvestrov večer bo slavilo pevsko društvo »Maribor« jutri v dvorani na Aleksandrovi cesti 6. Spored je pester in zabaven, da bo vsakdo prišel na svoj račun.

Silvester v gledališču. V duhu nekajletne tradicije bo mariborsko Narodno gledališče slavilo tudi letos prehod v novo leto. Ob devetih zvečer se uprizori uspešna opereta »Veseli kmetič«, ki je lani doživela rekordno število predstav. Opolnoči se bodo izžrebali listki, ki jih prejme vsak obiskovalec gledališča. Srečni dobitniki prejmejo vesela presenečenja.

Fotoklub Maribor ima občni zbor dne 10. januarja v rdeči sobi kavarne Jadran.

V korist gluhomih se je vršila v nedeljo popoldne v dvorani na Aleksandrovi c. 6 božičnica. Katehet ljubljanske gluhomečnice g. Tomo je predaval o življenju in vzgoji gluhomih, franciskova mladina pa je priredila nekaj lepih prizorov. Prireditelj je bila zelo dobro obiskana.

Skupina mladih tepežkarjev čaka na posel...

Bežigrajski nebotičnik

Pred vojno so bili kraji za Bežigradom sami travniki in njive. Postavljene so bile samo hranilniške hiše, ki jih je bila zgradila takratna Kranjska hranilnica, za tem poslopja topničarske vojašnice in še dve hiši ob Dunajski cesti. Po vojni od l. 1922 naprej pa so začeli graditi na raznih parcelah stanovanjske hiše. Prva je bila mestna občina, ki je v tem letu zgradila štiri mestne dvonadstropne hiše. Pozneje je mestna občina zgradila še več drugih stanovanjskih hiš, eno- in dvonadstropnih kakor tudi pritličnih. Tudi privatniki so začeli, ko so bile izvedene gotove parcelacije in določene glavne prometne črte, graditi zase stanovanjske hiše in vile. Prva sta bila združni revizor pok. Novak in čevljarski mojster Zalokar, ki ima svojo prodajalno na Mestnem trgu. Od l. 1924 do 1926 je nastal zastoj. Nato pa se je gradbena akcija v bežigrajskem okraju zopet poživila. Zgrajenih je bilo do letos nad 250 stanovanjskih hiš in vil od gorenske železniške proge tja za artilerijsko vojašnico. Gradita se moderna osnovna šola in III. realna gimnazija.

Naravno, da tako razširjeni in v higijenskem pogledu najboljši okraj potrebuje tudi modernega javnega lokala, kjer naj bi bilo shajališče Bežigračanov. Podjetni restavratore kolodvorske restavracije g. Ciril Majcen se je lotil gradnje modernega, 4 nadstropnega poslopja ob Tyrševi cesti in Trstenjakovi ulici. Po načrtih inž. arh. Plantnerja je stavbenik g. Mavrič letos začel graditi tako zvani »mali in bežigrajski nebotičnik«, ki v mnogih adaptacijah presega še ljubljanskega. Namenjen je nebotičnik privatnim stanovanjem, v pritličju pa bo adaptirana velika in v vsem komfortu opremljena kavarna, ena med prvimi, kajti napravljena bo na povsem nov način. Poleg kavarne, v katero bo originalen vhod, se bo nahajala pivnica za mimoidoče potnike in okrepčilnica. Za kavarniške uslužbenke bodo posebna stanovanja in uslužbenec bo na razpolago moderna kopalnica. Za ljubitelje keglaškega športa bo v podzemlju posebno in zaprto kegliške. Vse te prostore bo grela centralna kurjava, ki jo je instaliral inž. Likar. Noč in dan so kvalificirani delavci, mizarji in drugi delali, da bo kavarna že na Silvestrovo na primerno svečan način začela obratovati.

Otrok pod gorečo o lejo

Maribor, 29. decembra.

V Hotinji vasi pri Slivnici se je pripetila večraj usodna nesreča, ki je zahtevala življenje 20 mesečnega sinka železničarja Dolenca. Otrokova mati je položila sinka popoldne v zibelko k počitku. Imela je opravka pri sosedih, pa je postavila zibelko na toplo v kuhinjo poleg zakurjenega štedilnika. Ko je otrok zaspal, je odšla za hipec na obisk k sosedu. V tem kratkem času se je pripetila usodna nesreča. Zaradi velike vročine se je vnelo perilo, ki je bilo obešeno na vrvič nad štedilnikom. Zareče cunjice so padle v zibelko na spečega fantka ter ga prekrile. Kmalu je bila vsa odeja na otroku v plamenih. V tem trenutku se je vrnila mati nazaj. Na pragu kuhinje je okamenela od strahu, ko je videla, da se v zibelki vija otrok v strašnih bolečinah pod gorečo odejo. Planila je naprej, kljub žgočemu ognju zagrabila otroka ter ga rešila iz plamenov. Bilo pa je že prepozno. Obrazek malčka je bila ena sama rana, prav tako je imel strahovite opekline na prsih in trebuhu. Mati se je s prvim vlakom odpeljala z nezvestim otrokom v bolnišnico po pomoč. Bilo pa je že prepozno, ker je otrok kmalu po prevozu v bolnišnico v velikih mukah umrl.

Važna pridobitev

Sušak, 27. dec. Sušaska luka je prva naša luka mednarodnega pomena. Dasi je bila s strani države dokaj zapostavljena, je vendar v letih po vojni dosegla precej moderno višino, ki je potrebna za vsakršen pomorski promet. Številne težave, ki so ovirale napredek te naše luke, je bilo mogoče obvladati samo s složnim delom med vsemi gospodarskimi organizacijami, med podjetniki in med poudinci. Po svoji kapaciteti je danes Sušak močnejše pristanišče kot katerikoli drugo v Evropi, ki se je razvijalo pod podobnimi pogoji. Pristanišče se postopoma dovršuje, da bo zmeraj lažje zadostovalo težkim nalogom, ki ga čakajo, zlasti kar se tiče uvoznega in tranzitnega prometa. Poleg javnih in svobodnih carinskih skladišč, ki so jih začeli graditi pred poldrugim letom, urejujejo zdaj

najmodernejši kemični laboratorij

Ta laboratorij bo spadal med najpopolnejše urejene kemične laboratorije v naši državi. Javno je, da najvažnejša naša luka ni mogla ostati brez kemičnega laboratorija, ker je taka naprava za dober razvoj prometa neobhodno potrebna. Dozdaj je bilo vse vzorce za analizo blaga treba pošiljati v Zagreb, s čimer se je carinjenje silno zavleklo. Seveda je to pomembno veliko oviro za hiter trgovski promet. Pristaniški promet se mora vršiti v naglem tempu, zato prinaša vsak zastoj in vsako zavlačevanje veliko škodo. Ministrstvo za finance je zdaj to pomanjkljivost uvidelo in odredilo, naj se pri sušaski carinarnici uredi tak laboratorij. Za načelnika tega laboratorija je postavljen višji svetnik inž. Kanovič. Poleg laboratorija bodo organizirali tudi muzej za vzorce vseh vrst blaga, ki se uvažajo k nam, bodisi kot uvozno ali kot tranzitno blago. Uprava javnih carinskih skladišč bo uredila tudi moderno statistično službo.

Prva razsodba v zagrebški zdravniški aferi

Pred nekaj tedni je prišla v javnost afera treh zagrebških zdravnikov, ki so se v svojih zasebnih ordinacijah bavili z nedovoljenimi posli. Javnost je iz časopisja izvedela, da je preiskava ugotovila pri omenjenih zdravnikih dolgo vrsto zlorab odprave plodu, od katerih je več slučajev končalo s smrtjo. Državni tožilec je proti prizadetim zdravnikom dvignil obtožbo, dočim je Zdravniška zbornica kot stanovski zastop v svojem disciplinskem odseku že izrekla sodbo, po kateri je specialistu za ginekologijo dr. Mirku Karpatiju vzela pravico vršenja zdravniške prakse. O slučaju ostalih dveh zdravnikov dr. Kolomana Strake in dr. Josipa Kaporca pa disciplinski odsek Zdravniške zbornice ni razpravljal, temveč sklenil počakati izida preiskave in sodbe rednega kazenskega sodišča.

Našim prijateljem!

Današnja izdaja dnevnika

„Slovenski dom“

je z ad nja, ki jo pošiljamo vsakomur brezplačno na ogled.

Prihodnjo prvo številko v novem letu razpošiljamo samo razprodajalcem in kolporterjem in pa onim naročnikom, ki se bodo dotlej priglasili za naročbo.

Pohitite torej, somišljeniki, z naročili!

Zadošča dopisnica na upravo »Slovenskega doma«, Ljubljana, Kopitarova ulica 6.

Blagajna Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani, bo poslovala za stranke zaradi letnega zaključka v torek, dne 31. decembra t. l. samo od 8 do 12 dopoldne.

V šoli so dobili otroci sledečo nalogo: »Obisk pri moji teti.«

Najbolje je napisal Janežek: »Moje tete takrat ni bilo doma.«

Koledar

Ponedeljek, 30. decembra: David Kralj.

Iz družbe

Poročil se je v Varaždinu profesor in slovenski pesnik najmlajše generacije Edvard Kocbek z gđc. Milico Koprivnjak. Mladi zakonski dvojici naše prijateljske čestitke!

Akademski kipar France Gorše vabi k zaključku svoje retrospektivne razstave zadnji dan leta 1935 ob 16 v ateljeju na Gospodarski cesti št. 13, Kolizej.

Nastanek portreta v plastiki. Na umetn. razstavi akad. kiparja Franceta Goršeta (Gospodarska cesta: Kolizej — dvorišče) se na izrečno željo občinstva ponovi nazorna demonstracija nastanka plastičnega portreta po živem modelu v ponedeljek, dne 30. t. m. ob pol 7 zvečer. Ker se Goršetova razstava v torek zvečer zaključuje, p. n. občinstvo vljudo vabimo, da si ogleda razstavo in se udeleži zanimive demonstracije.

Božična umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu je odprta vsak dan od 8 do 12 in od 14 do 16. Na njej razstavlja svoja dela mlada slovenska umetniška generacija. Razstava je propagandnega značaja in namenjena najširšim krogom, zato je vstopnina malenkostna: 3 Din.

Telefonske številke našega uredništva: dopoldne in zvečer: 29-94 in 29-96, popoldne: 25-49. — Uprava ima telefonsko štev. 29-92.

Koledar naših zimsko-sportnih prireditev v januarju

Objavljamo koledar glavnih zimskosportnih prireditev, ki so napovedane za mesec januar na področju Jugoslovanske zimskosportne podzveze. Poleg tu objavljenih tekem je še več drugih, ki pa so popolnoma krajevnega značaja in zato niso vnesene v seznam.

1. I.: Mladinska tekma v Celju. Priredi Sportni klub Celje.

5. I.: Klubski dan zagrebške podzveze.

5. I.: Jubilejne prireditve SK Ilirije (teki in skoki) v Ljubljani ali v Planici.

Klubska tekma v slalomu na Golem brdu. Priredi SK Reka, Ljubljana.

Damska propagandna tekma na Golem brdu. Priredi SK Reka, Ljubljana.

Klubska klasična kombinacija ob zaključku tečaja. Priredi Slalom klub 34, Ljubljana.

Medklubska skakalna tekma v Kamniku. Priredi SK Kamnik.

6. I.: Jubilejne prireditve SK Ilirije.

Medklubska skakalna tekma v Žaki pri Bledu. Priredi SK Triglav, Bled.

Podzvezna mladinska skakalna tekma in otvoritev mladinske skakalnice TK Skale na Jesenicah.

Mladinske smučske tekme priredi SK Kamnik.

Klubska mladinska tekma. Priredi Sm. K. Ljubljana.

Smučska tekma. Priredi SK Olimp, Celje.

Smučska tekma za prvenstvo Samobora. Izvede H. P. D. Japetič, Samobor.

Medklubska tekma v smuku za prehodno darilo s Smrekovca v Crno. Priredi Olepševalno in tujsko-prometno društvo Crna pri Prevaljah.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

12. I.: Klubski dan s sodelovanjem mladinskega smučarskega društva na Jesenicah.

Klubski dan na področjih ljubljanske, mariborske, koroske, sarajevske in beogradske zimskosportne podzveze.

Pogled v Jakopičev paviljon

Žalostna slika naših kulturnih razmer

Če bi stopil včeraj popoldne v Jakopičev paviljon, kjer razstavljajo svoja dela slovenski upodabljajoči umetniki, bi našel sledeči prizor: krog in krog po razstavnih prostorih slike, na levi strani obešalnik, za vhodom pa lepa gospodična, ki ti je med tem že ponudila vstopnico. Le od časa do časa jo zmoti kak obiskovalec, ki je prišel gledat slike. Obiskovalec pa je toliko, da gospodična, ki je sicer prav ljubezna in komaj

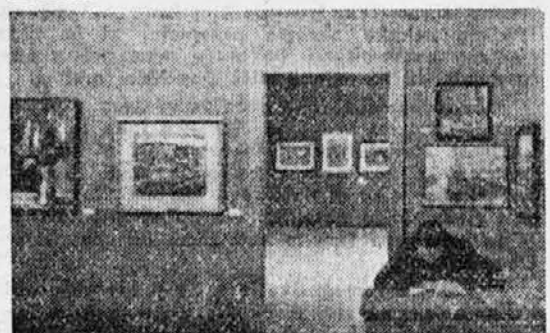

čaka, da more obiskovalec postreči z informacijami, mirno lahko sedi sklonjena nad romanom.

20 obiskovalcev dnevno.

Razstava je bila otvorena 15. decembra t. l. Od dneva otvoritve do danes jo je obiskalo skupno 300 obiskovalcev, torej povprečno 20 ljudi na dan. Vstopnina znaša 3 Din, za dijake 1 Din. Če računamo povprečno vstopnino 2.50 Din na osebo,

pridemo do zaključka, da so Ljubljančani izdali vseh 15 dni na vstopnini za to razstavo skupno 750 Din.

V 15 dneh dve kupčiji.

Odkar je razstava odprta pa do danes sta bili prodani samo dve sliki: ena za 1400 Din, druga za 600 Din in to kljub temu, da so cene slikam postavljene tako nizko, kakor morda nikjer drugje na svetu. Saj stane najcenejše delo (slika na steklu »Križanje« in »Polaganje Kristusa v grob« Mire Pregljeve) 300 Din, najdražje (Kosove »Ribe — olje«) pa 3500 Din.

Slika za 3 milijone Din — prodana.

toda ne na naši razstavi, marveč v Londonu. Tam je bila prodana pred nekaj dnevi neka Watteaujeva slika za 1400 angl. funtov, kar da približno 3 milijone v našem denarju. Vsa razstavljenata dela v Jakopičevem paviljonu so po cenah, ki so pripri-

sane posameznim podobam, ocenjena največ na 200.000 Din. To se pravi, da dajo v Londonu za eno sliko petnajskrat toliko, kakor pri nas ne dajo za vso razstavo. Nočemo s tem reči, naj se pojavijo ljudje, ki naj takoj pokupijo vse slike na razstavi slovenskih umetnikov v Jakopičevem paviljonu, vendar pa moramo pribiti tole: v času, ko so polni ljubljanski kinematografi, ko so prenapolnjene kavarne in vsa ljubljanska zabavišča bi Ljubljančani lahko žrtvovali par minut in par dinarjev za obisk razstave v Jakopičevem paviljonu, da bi s svojim obiskom našim umetnikom pokazali, da znamo njih prizadevanja vsaj ceniti, če jih že ne moremo z odkupom nagraditi. Na koncu vseh koncev sta vendarle kultura in umetnost tisto, s čemer se tudi najbolj omejeni in najmanj kulturni Slovence najprej in najbolj postavljajo pred svetom...

Gledališki pomenki

Za prvo pot bo skoraj dobro, da kot uvod napišem najprej dve, tri misli, ki naj pokažejo smer in namen teh naših pomenkov. Ne bom se v njih preveč spuščal v estetsko vrednotenje ljubljanskih gledaliških sporedov, kar vrši vzorno in z vso poklicanostjo g. F. K. v »Slovenca«. Naši pomenki naj bodo marveč praktičen kašpot našemu občinstvu; govorili bomo v njih predvsem s stališča sociološke funkcije Narodnega gledališča ali, po domače povedano, ugotovljali bomo, kako se in kako se ne uvršča delo našega Narodnega gledališča v skupnost našega naroda. Zakaj trditev postavljamo, da mora biti delo vsakršnega odra ograjeno zaslavo z neko skupnostjo, da bi moralo biti tedaj delo Narodnega gledališča prav tako zraslo s skupnostjo — naroda.

Ker pa enotne, homogene narodne skupnosti dandanes ni več, se mora Narodno gledališče prav tako ozirati na vse dele, ki naj bi to skupnost tvorili in ki na zunaj to skupnost etnično še predstavljajo.

To je stališče, ki priznava v vsaki stvari vsaj drobec dobrega in hoče biti na vse strani pravično. Dandanes se to stališče drugod umika diktatoričnemu. Iz sožitja smeri prihajamo v borbo smeri za oblast in nadvlado sveta. Zlato sredino požira prepad med levico in desnico. Tega dejstva ne moremo več utajiti.

Vsa gibanja za novi ljudski oder, od nemškega Laienspiela, ki sta ga rodila mladinsko gibanje in literično gibanje, preko francoskega théâtre créatif, do boljševega samodejateljnega teatra, podarjajo nove osnove sodobnega teatra: svetovno-nazorna uravnano in skupnost (občestvo, kolektiv) sta zibelka novega teatra. To ni sicer nič novega. To je celo bistvo vsega teatra. A v brezbarvnem vzdušju preteklih stoletij se je ta resnica pozabila. Vse to pa je šele v nastajanju.

Poklicno gledališče, če je Narodno gledališče, mora biti nad tem. Celu sovjetska Rusija je kar kmalu po revoluciji spoznala potrebo gledališča, ki naj bi bilo nad golim propagandističnim značajem odrov tretje fronte. »Akademiški« odr, kot jih je krstil Lunčarskij, so prevzeli takšno več ali manj nadstrankarsko kulturno nalogo.

Pri nas opažamo ravno nasprotno. Pri nas se Narodno gledališče zmeraj jasneje odmika vzvišeni kulturni nalogi, kakršna mu je omenjena, in se enostransko opredeljuje za kulturne smeri, ki se z njimi veljanska večina naroda ne more strinjati. Še več. Pri nas Narodno gledališče očitno prezira kulturno smer, ki v njej živi skoraj ves naš narod. Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Temu je dokaz božični program našega gledališča.

Zadnja nedelja v letu

je potekla v Ljubljani v znamenju vremenskega prevrata. Včeraj okrog poldneva se je namreč zgodilo, da se je po dolgem času razpršila ljubljanska megla in sonce je hotelo s svojo toploto nadoknaditi vse, kar je zadnje dni zamudilo. Prav tople je razlivalo svoje žarke nad mesto, kakor da hoče še do mraka raztopiti zadnje ostanke snega po ljubljanskih ulicah. In kakor martinčki so Ljubljančani lezli iz hiš na sončno toploto ter se podajali na krajše sprehode, največ proti Tivoliju in v okolico mesta. Ker je vreme kazalo v soboto in še včeraj jutraj tudi za smučarje najslabše, je bilo le malo tistih, ki so si upali z oprtanimi smučkami mahniti iz Ljubljane. Tako je bilo mesto včeraj razmeroma zelo živahno. Zlasti so oživela okoliška gostišča, da ne omenimo kinematografov, kavarn itd., ki so bile zlasti proti večeru vse zasedene.

V ostalem je zadnja nedelja v letu potekala v našem mestu popolnoma mirno. Niti na policiji niti na rešilni postaji in pri ostalih ustanovah, katerih delovanje je v zvezi z dogodki in javnosti, ni bilo nobenega prometa. Celu v bolnišnico se včeraj ni zatekel noben Ljubljančan, če izvememo tri slučaje lahkih poškodb, radi katerih so prizadeti iskali pomoči na kirurškem oddelku.

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je samo še en dan in pol; če še medtem ne bo temeljitega vremenskega preobrata, bo za letoš z zimskim sportom konec. Še bolj kakor smučarji pa se jezijo na muhasto vreme brezposelnih: vreme jim je vzelo vse zaslužek, ker je kar samo raztopilo sneg, ki bi ga drugače odkidavali in odvažali brezposelnih. Ne samo po mestu, marveč tudi po železniških progah bi bilo našlo zaposlitve več sto delavcev, ki se sedaj tolažijo s tem, da bo sneg pač že še padel...

Smučarjem, ki že teden dni obupno gledajo v sneg, ki jim kopni pred očmi, tudi današnji dan ni prinesel utehe: živo srebro v toplomeru je še vedno nad ničlo in okoliški hribi so črni. Do novega leta, o katerem si smučarji vedno toliko obetajo, je

Kaj vse je skrito v škatljici za kakao

Predstavljajte si vražji ples stotin in stotin škatelj za kakao, ki drdajo po kovinastem traku navzgor in navzdol kakor otroška železnica. Na eni strani pozira stroj trak pločevine za škatle, na drugi pa vznika popolnoma narejene škatle za kakao in se izgubljajo v neskončno progo črtanega papirja, na katerem so že natiskani napisi in načrtani okrasji. Ves proces pa, ki je vmes, med pločevino in dovršeno škatlo, se vrši docela mehnično. Strojnik pri tem čudovitem izumu so zgolj mlada dekleta v belih plaščih, ki ne delajo drugega, kakor da pazijo, če stroj teče v redu. Za vso izdelavo preprostega, toda po svojem nastanku vendar zapletenega predmeta sta potrebna dva stroja, tako zvani oblikovalec in ovijalec. Ta dva stroja sta največji umetnini v Cadburyjevi tovarni za kakavne konzerve. Stroja, ki nimata primera menda na vsem svetu. Vsak oblikovalec se ustavi pred njima, očara ga brzina in natančnost, s katero ta dva stroja delujeta. Lahko ju imenujemo robota za škatle.

Če zasledujemo ves postopek, kako nastane taka škatla od začetka do konca, kakor ga oblikuje robot, se moramo čuditi ne le stroju, temveč tudi umu, ki ga je zamislil.

Pločevino za škatle zvaljajo in zrežejo na zaželeno širino v valjalnici. Vse to se vrši z naravnost bliskovito brzino. Jekleni trak jemlje kos za kosom in jih vleče do stroja, kjer dva močna jeklena valjarja vijeta pločevino v okroglo obliko. Stroj meče te tulce iz sebe tako naglo kakor strojnica patrone.

Mehanična »človeška« roka

Ves postopek je tako nagel, da mu oko le s težavo sledi. Škatla nastane v ulomku sekunde. Vsako minuto bruhne stroj iz sebe 300 kovinastih tulcev, kar znese 18.000 na uro ali 144.000 na 8urni delovni dan. Pločevinastega traku požre stroj 100 čevljev na minuto, 6000 čevljev na uro, 9 milj na delovni dan.

Drugi aparat, ki je priključen na glavni stroj, reže okrogla dna in jih pritiska na pločevinaste tulce prav tako mehnično in brez človeške pomoči, kakor dela to prvi stroj.

Zdaj stopi v delo drugi stroj, ovijalec. Ta je še bolj zapleten kakor prvi. Nekaka giljotina reže papir z debelega zvitka in ga razdeljuje na potrebno širino. Vse rezanje, lepljenje in zgibanje izvršuje nekako okroglo prijemalo, ki je silno smotno konstruirano. Če bi ga primerjali s čim, bi dejali, da še najbolj sliči človeškim prstom.

Ta mehnična roka reže in pritiska papir na škatle, posnema vse gibe človeške roke in je res kovinast človeški ud. Nobene stvari ni pri tem kratkem, a zapletenem postopku moči razumeti težje kakor gibe in delo tega aparata. Če ga človek gleda dolgo časa, dobiva dobesedno vtis, da ta jeklena roka tipa in čuti sama od sebe kakor človeški prsti.

Nazadnje romajo škatle v dolgi bleščeči vrsti kakor vojaki na vežbališču. Na vsaki je že prilepljen papirnati trak, ki ga suši vroč zračni tok, tako da je čez nekaj sekund škatla že čisto pripravljena, da sprejme vase rjavo vsebino. Pokrove na škatle tudi pritiska stroj in jih neprodušno zapira, da ne more iz njih uiti niti malo kakavnega vonja.

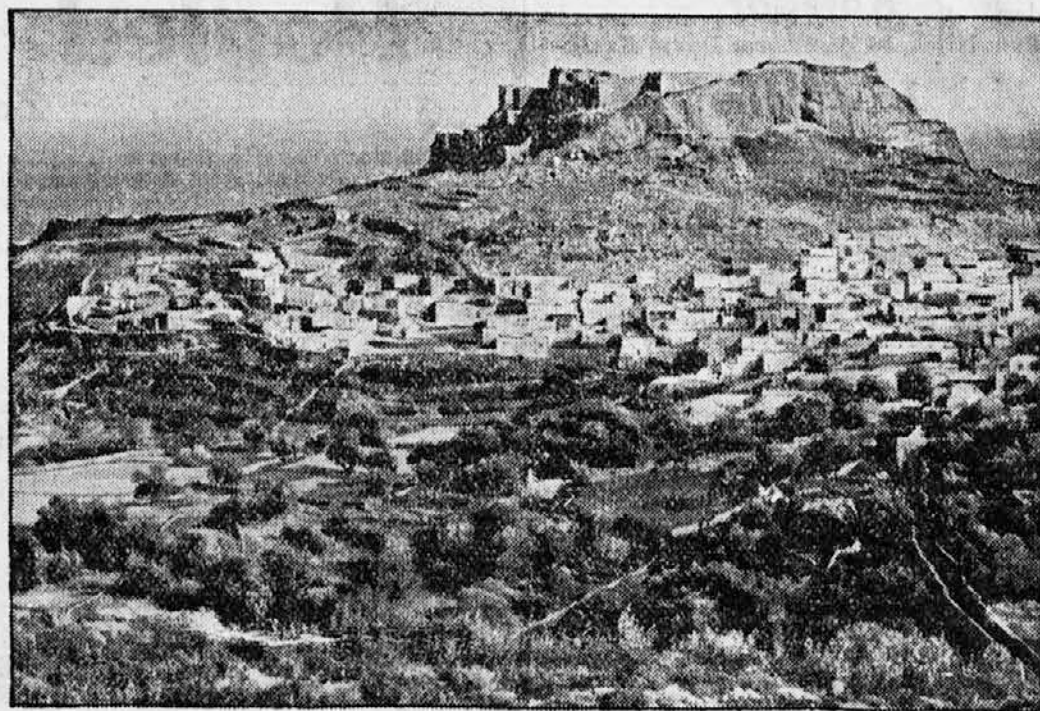
Pred tem strojem šele človek razume izraz »mehanična doba«, zakaj, če je stroj kje docela nadomestil človeka, ga je nadomestil tukaj. Nobena človeška roka ne bi mogla tega dela vršiti tako natančno in tako dovršeno, kakor ga dela mehnični robot. Zenske, ki stoje ob stroju, nimajo niti desetine tistega dela in skrb, kakor jo ima nadzornik 10 delavcev, ki bi dovršili na dan stokrat manj škatelj.

To je zgodba preproste škatle za kakao. Kje bi človek v njej slutil toliko znanosti in toliko genialnosti, toliko najboljših in najvišjih tehničnihkušenj za tako preprost predmet banalne specerije.

Kako preprečiti železniške nesreče?

Rezultati komisije, ki preiskuje vzroke strašne železniške nesreče v Gross-Heringenu pri Erfurtu na božični večer, so jasno pokazali, da je trčenje vlakov povzročila nepazljivost strojevodje, ki je spregledal prvi in drugi varnostni signal. Nemška javnost se bavi z vprašanjem, kako bi se dalo odpremoči dejstvu, da je usoda človeka. Zavarovanje vlaka, ki tvori osnovo celokupnega železniškega prometa, je bilo v redu. Vedno jačji so glasovi, da se na vseh nemških železnicah uvedejo mesto dosedanjih signalov avtomatični, ki bodo strojevodjo že pri prvem signalu opozorili s svetlobnimi in zvočnimi znaki, da je treba vlak ustaviti. Znano je, da vodstvo nemških državnih železnic te avtomatične signalne naprave že več let preizkuša in da so jih na nekaterih progah tudi

že uvedli, ker so dokazali njihovo uporabnost in preciznost. Mnogo bolj kot vsaka druga je uporabljiva naprava, ki ne zahteva od strojevodje ali vlakovodje prav nikakega sodelovanja, kajti ta signalna naprava povzroči v trenutku, ko vlak prevozi zaprti signal, avtomatično zaviranje vlaka. Vendar se je pokazalo, da s tem še niso odstranili vseh nevarnosti za nesrečo, ker preostane strojevodji še vedno možnost, da izloči delavnost te naprave, odnosno jo pozabi pri odhodu vključiti. Tako bi bilo treba naprave, ki bi odstranila tudi te ostanke vplivov strojevodje, če ne pri prvem, pa vsaj na glavnem signalu, ki bi moral zavreti vlak v vsakem slučaju. Tega pa zaenkrat še nimajo, razlog za to je pomanjkanje denarja. Te naprave so namreč drage in prav zato je treba postopati previdno in delati počasi.

Kaj se godi na Rodosu

Po najnovejših poročilih so začeli Italijani gradnjo 20 let v lasti Italijanov, a šele fašistovska Italija pomena in je pod vodstvom guvernerja zapada Rhodos, imajo za sabo 1000 letno zgodovino

diti obsežne utrdbe na otoku Rhodosu. Otok je že lila se je zadnja leta zavedala njegovega strateškega pomena in je pod vodstvom guvernerja zapada Rhodos, imajo za sabo 1000 letno zgodovino

Sto let Scotland Yarda

Scotland Yard ni svetu neznano ime. Velik sloves, ki ga uživa ta kriminalni urad po vsem svetu, se v večji meri pa v Londonu in Angliji sami, daje tudi možem, ki mu nalučujejo in ga vodijo, posebno odlično mesto v angleškem družabnem življenju. Njihova naloga ni tako tajinstvena, kot je naloga sodnega instituta, ki se bavi s špijonažo, niti se okrog njih ne spletajo dolge, nepregledne vrste bajk in legend, kakor jih ves svet ve pripovedovati o vodjih »Intelligence Service«, med njimi največ o že pokojnem polkovniku Lawrenceu. Načelnik Scotland Yarda je policijski šef, vendar šef urada, ki si je pridobil sloves uprav radi svoje izborne organizacije in svoje gibčnosti. Letos je poteklo točno sto let, odkar je bila v Londonu ustanovljena prva tajna policija. Angleži so bili namreč preponosni na svojo svobodo in osebne pravice, ki so si jih njihovi predniki priborili v stoletja trajajočih borbah, da bi mogli ravnodušno gledati v svoji sredini navzočeno uniformiranih članov policije.

Ob svoji ustanovitvi je imela ta tajna policija šest članov. Prebivala je v Scotland Yardu v podstrešni sobi. Iz tega skromnega prostora je zrastle ustanova, ki se ponosa danes z najboljšo organizacijo na svetu.

Palača Scotland Yarda stoji na najvažnejši točki Londona, v neposredni bližini Buckinghamске palače, kjer prebiva angleški kralj, na mestu, kjer je svojčas stala velika hiša, v kateri so prebivali škotski kralji, ka-

dar so se mudili v Londonu. Po njih je palača policijske direkcije dobila svoje ime.

Radi pomembnosti, ki si jo je Scotland Yard znal ustvariti, se je tudi funkcija šefa štela vedno med najvišje časti, do katerih se je mogel Anglež dokopati v svoji karijeri. Največ šefov je dala za to mesto armada. Bili so to deloma slavni generali ali kraljevi pribojniki, poveljniki angleške aviacije ali mornarice.

V zadnjih letih je Scotland Yardu načeloval lord Trenchard, ki je bil trde narave in v vsej zaprti človek. Z njim se je začela dolga vrsta modernih reform, da so se že kar bali, da bi s tem med konservativnim angleškim narodom ne nastalo nerazpoloženje proti policijskim organom sploh. Lord Trenchard je postavil v službo policije avtomobile, opremljene z radioaparati, uredil velik policijski laboratorij z najmodernejšimi pripomočki znanosti. Dosegel je tudi ustanovitev prisilnih delavnic, kamor je pošiljal nepopolnoljive kaznjence.

Scotland Yard ima zelo širok delokrog. Vsak prestopek, ki se zgodi v obsegu 25 milj okoli Londona, spada v delokrog Scotland Yarda. Zato nazivajo šefa policije tudi policijskega diktatorja, ki stoluje v »Hiši solza«. Tako namreč nazivajo njegovo palačo radi solz, ki so jih kaznjenci pretočili ob mukah, ko so morali 10 let nositi kamenje iz Dortmundora do Scotland Yarda za zgradbo te palače.

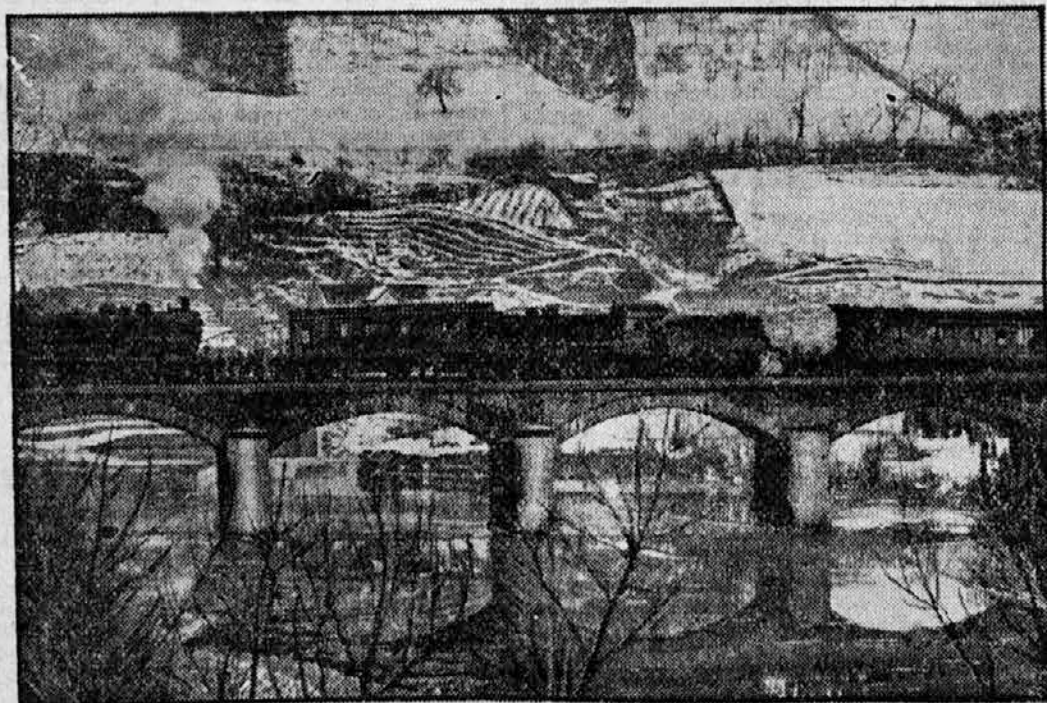
V Ameriki je televizija že gotova stvar

V Newyorku so pred nedavnim začeli s pripravi na vrhu orjasega nebotičnika Empire State Buildinga, na najvišji newyorški stavbi, da bi gori montirali najnovejšo aparat za prenos slik. Vsa naprava bo dovršena v januarju in bo začela oddajati slike in filme v začetku aprila. Dela izvršuje Radio Corporation in National Broadcasting Company. Prva, kakor druga družba, spada med največja tovrstna podjetja na svetu. Obe družbi sta se ob tej največji iznajdbi človeškega uma kljub nekdanji hudi konkurenci sporazumeli in bosta prvi na svetu nudili svojim odjemalcem tako popolno televizijsko službo, kolikor je danes mogoče sprico silnega napredka radijske in televizijske tehnike. Prihodno pomlad bo televizijske oddaje z nove postaje sprejemalo 500 aparatov štirih različnih vrst, ki jih bosta družbi razdelili zastonj. Aparati bodo nameščeni v krogu 30 milj okrog oddajne postaje.

Na podlagi podatkov, ki jih bodo prinesli ti sprejemniki, bosta obe družbi izbrali eno samo vrsto sprejemnikov, katro bosta gradili v serijah in jo postavili na trg za 250 dolarjev. Slike bo prenašala postaja z jakostjo 15–20 kilovatov na šestmeterskih valovih. Sprejemniki jih bodo kazali na platnu, ki bo veliko okrog 23 krat 26 cm. S tem korakom velikih ameriških radijskih družb bo začela televizija svoj zmagoviti pohod po svetu v nič manjši meri in nič manjšem obsegu, kakor je to pred četrimi 10 leti začela preprosta, zvočna radiofonija, ki jo danes pozna že zadnja gorska vas.

Pogovor s Wilhelmom

Wilhelm: »Kaj je res, da dela Anglija iz idealizma in zaradi pravičnosti?«
Eden: »Kako, da ne?... Saj mi vsi pravijo, naj grem to pripovedovat vam.«

Na sveti večer je ekspresni vlak Berlin-Basel na postaji Grossheringen zavozil v odhajajoči osebnih vlak Erfurt-Leipzig. Nesreča je zahtevala 33 mrtvih in veliko število hudo ranjenih. Slika nam kaže pogled na most čez Saalo po trčenju.

U 38

2

Pustolovščine nemške podmornice v svetovni vojni

To je torej vojska, ne vojska, peklo! Znova brizgne steber vode iz morja. Voda šumi, hrumi in se peni, jeklo poka. Tedaj mi zakličejo od spodaj:

»Kaj se je zgodilo?«

Ah, saj res, to je moje moštvo, ki ne ve, kaj se godi zgoraj, saj ničesar ne vidi. Napeto prisluškuje ob železnih stenah.

»Nič se ni zgodilo,« zakličem nazaj; »Rusi streljajo na daljavo in skoraj bi nas bili pogodili.« Spet stopim k periskopu.

»Ah!«

Zdaj se šele začenja prava vojska! »Avgzburg« je izobesila zastave. Z obeh jamborov plapolata ogromni bojni zastavi. Kaj res plapolata? Vsaj zdi se nam, da slišimo njun šumot, toda mi smo vendar pod vodo. Zdaj streljajo tudi že na »Avgzburg«. Rusi ustrele znova. Iz topovskih cevi izbruhne novo peklo. Morje je razburkano, v tisoč curkih brizgne voda, okrog železnih ladij se vije in meša dim, para in ogenj.

Rusi se obrnejo. Vse naslednje dogajanje je običajno, kot ob manevrih za časa miru. Prične se »drveča bitka«. Naša križarka je daleč spredaj. Če hočemo, da mi Rusi ne uidejo, moramo voziti z vso brzino. Vozimo pa naravnost proti vetru in veter je čedalje jačji. Še zdaleka se nismo približali za strel.

No, in še tega je bilo treba! Pri modernih podmornicah vodi globinsko krmilo električna sila, na naši podmornici so morali to opravljati mornarji sami. Po govorilni cevi so mi sporočili, da pri takem razburkanem morju ne morejo več vzdrževati broda pod vodo. Moramo torej globlje. Tam bo lažje vzdržati brod. Šli smo dvajset metrov globlje, kjer je bilo morje mirnejše. Ko se je posadka nekoliko odpočila, smo se dvignili spet toliko, da smo videli skozi kukalo. Bil sem

veselo presenečen, kajti opazil sem, da smo se približali Rusom. Zato smo se spet potopili in v mirni vodi pluli dalje. Naprej, z vso silo proti sovražniku! »Pripravite obe sprednji torpedi za strel!«

»Previdno pod gladino!« ukažem zdaj.

Toda — prokleta smola! Vse gre narobe. Dvigniti se pod gladino se nam ne posreči. Krmarji so tako izžepani, da ne morejo več vzdrževati broda pod vodo. Podmornica se dvigne prav nad površino in če Rusi opredujejo, nas morajo zagledati! Že smo popolnoma iz vode. Šumeče morje se zaganja proti nam kot proti kakšni skalnati čeri!

Oddaljani smo dva tisoč metrov od Rusov. S torpedom bi jih težko zadeli, zlasti ker bi morali streljati postrani od zadaj v ostrem kotu. Če pa nas opazijo Rusi in otvorijo na nas topovski ogenj, nas mora zadeti vsak njihov strel!

Vse zaman, moramo čim hitreje pod vodo! Hitro, hitro! Vsa posadka hiti v sprednji del broda in tudi z vodo ga obtežimo. Končno se nagne sprednji del pod vodo. Potopimo se, istočasno mi sporoči inženjer, da je baterija skoraj prazna. Le za malo časa smemo iti pod vodo. Ukazal sem torej poglobiti se za dvajset metrov in stopil iz poveljniškega stolpa v centralo. Bil sem zelen od jeze. Uro dolgo se je admiral Behring s svojo križarko ostro izpostavljati ognju obeh ruskih oklopnih, samo da bi nam omogočil napad; naša podmornica je pa popolnoma odvedala. Popolnoma jasno je, da se oni na »Avgzburg« prav nič ne razumejo na podmornice in da prav nič ne vedo, da je naša podmornica stara, neporabna škatlja; zato je popolnoma gotovo, da bodo vso krivdo nprtili meni. Moj občutek bi kvečjemu lahko primerjal občutku moža, ki bi z gumijevko v roki stal pred bruhačo strojno puško. Da bi mogel zdaj streljati na Ruse, je bilo popolnoma izključeno. Edino, kar bi mogel zdaj še storiti, je bilo: srečno uiti!

Inženjer mi je sporočil, da bi mogli kvečjemu zvečer do devetih še vzdržati pod vodo, toda s

čisto zmerno vožnjo, kajti potem bo baterija tako izžepana, da bomo morali nujno na površje. Za našo podmornico je bilo usodno, da je med borbo zapihal nasproten veter. Prisiljeni smo bili voziti proti njemu. Celotna moderna podmornica z boljšim globinskim krmilom bi se v Vzhodnem morju le težko vzdržala v globini. Od katerekoli druge strani bi nas morskimi tok ne ovidral, le od sprednje nas je.

S stišnjenim repom smo jo torej odkurili iz boja in niti nismo vedeli, če nam bo ta umik koristil.

Čez eno uro se je morje umirilo. Dvignili smo se pod gladino in pogledal sem okrog sebe. Rusi še niso izginili. V jasnem večernem siju so pluli po morju — čudovit pogled! Komaj šest kilometrov so bili pred nami. Zdaj bi jih lahko sijajno napadli. Toda s prazno baterijo bi ne prišli niti na pol poti. Prežalostno, toda ura je bila šest in nebo je bilo še tako svetlo kot opoldne.

Tu na severu v avgustu skoraj nikoli ni prave teme. Kaj bomo torej počeli ob devetih, če Rusi ne odidejo? Ali ni bolje, da izkoristimo ostanek električne sile in vseeno napademo Ruse? Če se nam posreči, bo vse v najlepšem redu, če ne, se bomo vsaj pokazali kot pravi borci.

Moštvo sem dal torej povelje, toda inženjer Kögler se je uprl.

»Tudi če bi prišli v bližino tritisoč metrov,« je dejal, »bi ne imeli dovolj toka, da bi spravili v pogon motorje na petroleje. Kaj nam pomaga, če primaknemo brod k sovražniku, če pa brodu ne moremo dati več pogona?«

Vedeti moramo, da je bilo takrat spraviti motorje v pogon prava umetnost. Najprej je bilo treba električno razgreti določeno količino zraka, ker je motor sprejemal le tople zrak in ko je bilo to storjeno, je bilo treba spraviti v pogon težke motorje.

Popolnoma sem bil obupan.

K sreči so bili moji živi še toliko pri moči, da sem vsaj mogel obkroževati stražnega častnika Günzla. To je bil čudovit dečko, vse je znal. Bil

si je popolnoma na jasnem, kako je z nami. Nismo smeli napasti, pa tudi umakniti se. Če njegova zunanost je bila prava podoba ravnodušnosti. V naročju je imel velik album z naslovom: »Veseli smeh«. Iz njega je bral skupini mornarjev in zdelo se mi je, kot da se prav poci zabava nad vsem, karkoli čita. Ta mož je bil resnično na mestu. Dobro je kljuboval usodi.

Glava mi je bila polna napetih misli. Kaj naj storim, da si ohranim zaupanje moštva?

Preveč bi bilo žalostno, da bi splavali na površje in se pustili kar postreliti.

Ukazal sem torej voziti pod vodo proti obali, da bi dosegli plitko vodo. Ob obali bi se mogli spustiti na dno. Dva, tri dni bi lahko vzdržali na dnu, večno pa Rusi gotovo ne bodo tu ostali. Toda tu ni bilo mogoče priti do dna. Brod je bil prešibek, da bi vzdržal pritisk vodne globine.

Predvsem pa je bilo treba dovršiti, kar je za počel Günzel. Treba je bilo spraviti moštvo v dobro voljo. Zato sem ukazal razdeliti ves živež, ki ga je častniški kuhar vzdel posebej s seboj, tudi konzervne škatlice s sardinami in lososi.

Moštvo je res postalo boljše volje. V kolikor ni k temu pripomogel Günzelov album, je pripomogla jed. Mornarji so jedli počasi in mirno. Popoln mir je zavladal v podmornici.

Okrog desetih smo se dvignili, kajti naša baterija je pojemala. Nahajali smo se tesno ob obali in k sreči smo imeli za hrbtom majhne, sive bričine. Naše podmornice bi torej ne opazili zlahka; a Rusi so nam bili preveč blizu. Skozi svoje ostro kukalo sem lahko razločil moštvo, ki se je gibalo na njihovih ladjah. Položaj je vsak trenutek postal nevarnejši. Celotna poročnik Günzel je prebledel. Napeto je gledal skozi svoje ostro kukalo na ruske križarke in neprestano pripovedoval, kar je videl:

»Moštvo,« je govoril, »razburjeno teka po krovu. Vsak hip bodo ustrelili. Poveljnič že zapoveduje. Pozor! Pozor! Pozor!« nam je zaklical. Vsi smo napeto pogledali Günzla.